

Innst. S. nr. 25

(1999-2000)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om forslag fra Carl I. Hagen til ny § 110 e i Grunnloven (Grunnlovssikre opparbeidede trygde- og pensjonsrettigheter)

Forslag 12 i Dokument nr. 12 (1995-1996)

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Ovennevnte grunnlovsforslag som er fremmet av representanten Carl I. Hagen innebærer at opparbeidede trygde- og pensjonsrettigheter blir sikret ved særskilt bestemmelse i Grunnloven.

Forslagsstilleren viser til at det fra tid til annen dukker opp en debatt om hvorvidt opparbeidede rettigheter i folketrygdsystemet egentlig er til å stole på eller om Stortinget kan endre folketrygdloven slik at verdien av opptjente folketrygdpoeng blir redusert eller ytelsene på andre måter kan reduseres. Det er, ifølge forslagsstilleren, flere som har hevdet at Grunnlovens bestemmelse i § 97 om at lover ikke må gis tilbakevirkende kraft vil være en hindring for at Stortinget kan endre folketrygdloven slik at ytelser eller forventede ytelser blir redusert. Dette er et syn som forslagsstilleren deler. Regjeringen og derved naturlig nok også regjeringspartiet hevder imidlertid at rettigheter som følger av folketrygdloven ikke er vernet mot ny lovgivning gjennom Grunnlovens § 97. Forslagsstilleren viser til at Regjeringen hevder at for slike rettigheter, som utelukkende er basert på lov og som er et resultat av brede samfunnspolitiske prioriteringer, må Grunnlovens § 75 bokstav a om at det tilligger Stortinget å gi og oppheve lover, gjelde uten den begrensning som følger av Grunnlovens § 97.

Når Regjeringen, ifølge forslagsstilleren, hevder at Stortinget når som helst gjennom endring i folketrygdloven kan redusere de løpende pensjoner og fjeme folketrygdpoeng og derved tilleggs pensjoner som folk baserer sin pensjonisttilværelse på, er det et sterkt behov for å grunnlovssikre alle opparbeidede trygde- og pensjonsrettigheter.

Forslagsstilleren viser til at Fremskrittspartiet alltid har ment at opparbeidede rettigheter etter folketrygdloven er beskyttet av Grunnloven. Fremskrittspartiet kan vanskelig tro at Stortinget har ment at rettigheter i henhold til folketrygdloven ikke skulle omfattes av det

vern Grunnlovens § 97 og § 105 gir. Når Regjeringen har inntatt et standpunkt som etter Fremskrittspartiets mening neppe er i samsvar med Stortingets vilje, er det nødvendig for Stortinget å slå grunnlovsvernet fast gjennom en ny bestemmelse i Grunnloven.

Forslagsstilleren anfører at Fremskrittspartiet er klar over at det ikke foreligger avgjørelser fra Høyesterett i disse spørsmål, men at slike vil kunne foreligge i nær fremtid. Av hensyn til fristen for å fremlegge grunnlovsforslag, må grunnlovsforslag fremmes før slike avgjørelser foreligger.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

Ny § 110 e skal lyde:

«Det paaligger Statens Myndigheter at respektere og sikre opparbeidede Trygde- og Pensjonsrettigheter.»

KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Inger Lise Husøy, Laila Kaland, lederen Jørgen Kosmo og Gunnar Skaug, fra Kristelig Folkeparti, Odd Holten og Kari Økland, fra Høyre, Svein Ludvigsen og fra Sosialistisk Venstreparti, Kristin Halvorsen, viser til at da forslaget om å grunnlovssikre opparbeidede trygde- og pensjonsrettigheter ble fremmet, var rettstilstanden uavklart når det gjaldt trygderettighetenes grunnlovsvvern. Flertallet konstaterer at kort tid etter at forslaget ble fremmet, ble det 8. november 1996 imidlertid avsagt to viktige plenumsdommer i Høyesterett på området. Dommene omtales gjerne som Borthen- og Thunheim-dommene og er inntatt i Norsk Retstidende 1996 s. 1415 og 1440. Flertallet konstaterer videre at Høyesterett gjennom den viktige avklaringen som fremgår av dommene, har slått fast at trygdeytelser har grunnlovsvvern. De lovendringene som Høyesterett tok

stilling til ble særlig vurdert i forhold til Grunnloven § 97 om at ingen lov må gis tilbakevirkende kraft. Det følger av dommene at tilbakevirkningsforbudet i Grunnloven § 97 rammer den lovendring som framtrer som klart urimelig eller urettferdig.

Flertallet registrerer at forslagsstilleren i sin begrunnelse i stor grad tar utgangspunkt i spørsmålet om Grunnloven § 97 kommer til anvendelse. Idet Høyesterett i plenumsdommene har kommet til at bestemmelsen får anvendelse, finner flertallet således at de hensyn som forslagsstilleren viser til i sin begrunnelse er ivaretatt gjennom den klargjøringen av rettsstillingen som følger av høyesterettsdommene.

Flertallet merker seg at Høyesterett viser til at folketrygden utgjør en betydelig del av samfunnsøkonomien idet utgiftene til folketrygden er omtrent en tredjedel av statens samlede utgifter. Flertallet registrerer videre at Høyesterett i sin begrunnelse også vektlegger den betydelige handlefrihet som Stortinget skal ha gjennom kontroll med og herredømme over statens finanser på inntekts- og utgiftssiden, jf. Grunnloven § 75 a og d.

Flertallet vil ellers bemerke at det med utgangspunkt i forslaget ordlyd vil kunne være usikkerhet knyttet til hvordan bestemmelsen skal forstås, ikke minst vil denne usikkerheten være knyttet til formuleringen "oparbeidede" trygde- og pensjonsrettigheter.

Flertallet finner således etter en samlet vurdering ikke å kunne støtte forslaget.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Carl I. Hagen og Vidar Kleppe, viser til plenumsdommene i Høyesterett, omtalt som Borthen- og Thunheim-dommene, inntatt i Norsk Retstidende 1996 s. 1415 og 1440, og konstaterer at Høyesterett i disse dommer avklarte det vern trygdeytelser i dag anses for å ha. Disse medlemmer finner ikke dette grunnlovsvern tilstrekkelig for å ivareta de forhold som er omtalt i begrunnelsen for det foreliggende forslag, og ønsker således å styrke grunnlovsvernet og derved sikkerheten til landets pensjonister.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 12 i Dokument nr. 12 (1995-1996) til ny § 110 e i Grunnloven - bifalles.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til dokumentet og det som står foran, og råar Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Forslag 12 i Dokument nr. 12 (1995-1996) til ny § 110 e i Grunnloven – bifalles ikke.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 16. november 1999

Jørgen Kosmo
leder

Svein Ludvigsen
ordfører og sekretær